

PROGRAM
WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY
SZKOŁY PODSTAWOWEJ
Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI NR 18
IM. JANA BRZECHWY W RYBNIKU

ROK SZKOLNY 2023/2024

Wstęp

Realizacja Programu wychowawczo-profilaktycznego ma na celu wspomaganie wszechstronnego rozwoju ucznia w oparciu o uniwersalne wartości, co ma odbywać się w spójności z nauczaniem.

Program kładzie nacisk na kulturę osobistą i umiejętność współżycia w grupie, kształtowanie postaw obywatelskich, tolerancję wobec drugiego człowieka, w tym przedstawicieli innych narodowości. Zwraca też uwagę na istotne zagadnienia z zakresu pogłębiania świadomości ekologicznej, rozwijania aktywności fizycznej uczniów i profilaktyki zdrowotnej.

Program wskazuje na treści związane z poznawaniem dziedzictwa kulturowego naszego narodu i świata, z uwzględnieniem kanonu i założeń edukacji klasycznej, jako element wsparcia powrotu języka łacińskiego do szkół.

Program rekomenduje działania integracyjne poprawiające klimat społeczny klas, zwiększające kompetencje w zakresie edukacji emocjonalnej, radzenia sobie ze stresem i rozwiązywaniem konfliktów.

Wychodzi też naprzeciw wyzwaniom cywilizacyjnym. Podejmuje problematykę rozwoju umiejętności cyfrowych uczniów, ze szczególnym uwzględnieniem bezpiecznego poruszania się w sieci oraz krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie. Wskazuje też na kwestię poprawnego, z punktu widzenia metodyki nauczania, wykorzystywania przez społeczność szkolną treści i narzędzi dostępnych w sieci, w tym opartych na sztucznej inteligencji. Rozwój umiejętności cyfrowych uczniów, a także nauczycieli może być wspomagany poprzez wykorzystanie sprzętu będącego na wyposażeniu „Laboratoriów przyszłości”.

Istotą działań wychowawczych i profilaktycznych szkoły jest współpraca z rodziną, w której proces wychowawczy się rozpoczyna i jest realizowany na co dzień. Dlatego program zakłada wspomaganie wychowawczej roli rodziny poprzez pomoc w kształtowaniu pożądanych postaw dzieci. Pomaga też zdiagnozować ich potrzeby rozwojowe. Działania szkoły wspierające rodzinę powinny odbywać się we współpracy z innymi szkołami oraz instytucjami wspomagającymi dzieci i ich rodziny.

Realizacja powyższych założeń ma dać rodzicom i uczniom możliwość postrzegania szkoły jako placówki przyjaznej, życzliwej, zapewniającej wszechstronny rozwój, który wyraża się w następujących działaniach wychowawczych i profilaktycznych:

- rozwijanie wszystkich sfer osobowości ucznia zgodnie z ideami zawartymi w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka oraz Konwencji Praw Dziecka,
- kształtowanie umiejętności współistnienia w grupie rówieśniczej i społecznej przez wspólną naukę, zabawę i wybór właściwych form spędzania wolnego czasu, wychowanie w duchu patriotyzmu, tradycji szkolnych i rodzinnych,
- inspirowanie uczniów do działań twórczych oraz własnego rozwoju,
- włączanie rodziców oraz całej społeczności szkolnej do działań na rzecz rozwoju życia kulturalnego w szkole i środowisku,
- dbanie o bezpieczeństwo uczniów w szkole, zapobieganie zagrożeniom i przeciwdziałanie zachowaniom ryzykownym,
- kształtowanie umiejętności pomocy i współpracy z innymi, ukazywanie wartości płynących z koleżeństwa i przyjaźni,
- promowanie i nauka właściwych norm zachowania, poszukiwania wartości i autorytetów.

Założenia organizacyjne

Program wychowawczo - profilaktyczny realizują wszyscy nauczyciele poprzez spójne działania wychowawcze i profilaktyczne. Program obejmuje wszystkich uczniów. Na podstawie Programu wychowawczo - profilaktycznego dla każdej klasy tworzy się plan działań wychowawczych i profilaktycznych dostosowany do potrzeb, możliwości i sytuacji wychowawczej klasy. Zakłada się współpracę z rodzicami oraz instytucjami wspierającymi działalność wychowawczą i profilaktyczną szkoły. Program jest dokumentem otwartym.

Diagnoza procesu wychowawczego

Szkolny Program wychowawczo - profilaktyczny to system działań profilaktycznych i wychowawczych oparty na diagnozie problemów i zasobów szkoły, opracowany i realizowany przez nauczycieli i pedagogów szkolnych, specjalistów, którego adresatami są uczniowie szkoły i ich rodzice.

Program wychowawczo - profilaktyczny powstał na podstawie obserwacji, wywiadu oraz diagnozy i analizy potrzeb i problemów występujących w środowisku szkolnym, przeprowadzonej za pomocą ankiet wśród uczniów, rodziców i nauczycieli.

EFEKTY DIAGNOZY

Pod koniec roku szkolnego 2022/23 przeprowadzono badane ankietowe wśród uczniów i nauczycieli dotyczące poczucia bezpieczeństwa uczniów na terenie szkoły. Do stworzenia programu profilaktyczno-wychowawczego wykorzystaliśmy również raport z programu profilaktycznego „Młode głowy” oraz wyniki ankiet z programu „Włącz pozytywne myślenie”

WYNIKI ANKIET DOTYCZĄYCH BEZPIECZEŃSTWA UCZNIÓW NA TERENIE SZKOŁY

Zdaniem uczniów najczęściej występującym problemem jest :

- . Niszczenie mienia szkolnego
- . Agresja słowna ,wulgaryzmy ,wyzwiska
- .Zachowania agresywne , zastraszanie
- .Izolowanie od innych uczniów, rówieśników
- . W bardzo małym procencie palenie papierosów
- . Zdarzają się sporadycznie kradzieże i wymuszanie

Na pytanie : Czy czujesz się w swojej szkole bezpiecznie większość uczniów odpowiedziało, że zawsze. Jednak ok 35% uczniów odczuwa brak bezpieczeństwa podczas pobytu w szkole.

Z ankiety wynika, że miejscem stwarzającym największe zagrożenie wg. uczniów i nauczycieli są toalety, korytarze i szatnie wf.

Na pytanie : Które osoby wzbudzają Twój lęk i strach większość uczniów odpowiedziała przecząco a mały procent uważał, że strach wzbudzają u nich nauczyciele, rówieśnicy i starsi koledzy.

Natomiast wg. nauczycieli lęk i strach wśród uczniów wzbudzają starsi koledzy i rówieśnicy.

W podsumowaniu ankietowanych nauczycieli wynikło ,że dostrzegają zagrożenia bezpieczeństwa uczniów w szkole.

Zdaniem nauczycieli najczęściej występującym problemem jest:

- . Wędrówki do toalet w czasie lekcji
- . Zachowanie agresywne i wulgaryzmy
- . Nadmierne korzystanie z telefonów
- . Izolacja uczniów w klasie
- . Bieganie po korytarzach i po szkole
- . Brak szacunku i akceptacji rówieśniczej

Nauczyciele do wszystkich problemów wynikających z ankiet podejmują adekwatne działania ,aby zapobiec i zminimalizować zagrożenia oraz zapewnić uczniom bezpieczeństwo w szkole.

- . Lekcje wychowawcze, rozmowy indywidualne, pogadanki na temat bezpieczeństwa i integracji szkolnej. Zapoznanie z regulaminami korzystania z wszystkich pomieszczeń szkolnych oraz poszanowania sprzętu .
- . Aktywne dyżury w czasie przerw przed i po zajęciach lekcyjnych w miejscach szczególnie wg. nauczycieli niebezpiecznych {toalety,szatnie wf}
- . Reakcja na każdą zauważoną sytuację stwarzającą niebezpieczeństwo dla ucznia.
- . Budowanie zaufania uczniów do nauczycieli, aby chętniej dzielili się niebezpiecznymi i podejrzanymi sytuacjami wzbudzającymi w nich brak bezpieczeństwa.
- . Stworzenie przyjaznej atmosfery oraz zastosowanie metod, które wzmocnią poczucie bezpieczeństwa i zaufanie do nauczycieli i szkoły.

WYNIKI BADAŃ Z PROGRAMU WŁĄCZ POZYTYWNE MYŚLENIE

Analiza zgromadzonych danych dotycząca charakterystyki ilościowej (ile występuje określonych cech/zachowań/postaw, jak często się pojawiają i jakie jest ich nasilenie) oraz charakterystyki jakościowej (jakie to są cechy/zachowania/postawy), pozwoliła uzyskać informacje o stanie wyjściowym i zmianach.

Biorąc pod uwagę specyfikę prowadzenia badań w środowisku szkolnym, zdecydowaliśmy się na wybór następujących, najistotniejszych w świetle dostępnej literatury obszarów badań;
Najczęstsze źródła stresu

Najczęściej odczuwane emocje Stosunek do samego siebie (samoocena ucznia),

Najczęstsze sposoby radzenia sobie ze stresem

Skłonność do proszenia o pomoc w sytuacjach trudnych.

W szkole odbywały się warsztaty profilaktyczne w ramach programu "Włącz pozytywne myślenie" zostały przeprowadzone ankiety wśród uczniów przed warsztatami i po zakończeniu zajęć. Poniżej odpowiedzi, wyniki ankiet.

WYNIKI-

NAJCZĘSTSZE ŹRÓDŁA STRESU

Na początku ankiety uczniowie zostali zapytani o sytuacje, które są dla nich najczęstszym źródłem stresu, a także miejsce, gdzie najczęściej zdarzają im się sytuacje stresowe.

Ankietowani mieli możliwość wielokrotnego wyboru odpowiedzi (maksymalnie 3).

Podczas pretestu uczniowie odpowiadali, że największym źródłem stresu

Stanowi niepowodzenie w nauce (71%)

Kolejno uczniowie wskazywali niesprawiedliwe traktowanie przez nauczyciela (33%),

kompleksy i wygląd zewnętrzny (31%), brak akceptacji rówieśników (21%)

oraz wysokie oczekiwania rodziców (20%)

Wyniki posttestu wskazują, że nadal największym źródłem stresu wśród uczniów

jest niepowodzenie w nauce (58%) Kolejno uczniowie wskazywali niesprawiedliwe traktowanie przez nauczyciela (4%) oraz wysokie oczekiwania rodziców (38%).

Źródła stresu uczniów to:

trudne relacje z rodzicami

wysokie oczekiwania rodziców wobec mnie

niesprawiedliwe traktowanie przez nauczyciela

niepowodzenie w nauce

kompleksy i wygląd zewnętrzny

brak akceptacji rówieśników

nieszczęśliwa miłość

Większość uczniów przyznaje, że najczęściej sytuacje stresowe zdarza

ją im się w szkole (pretest 72%, posttest 50%). Część uczniów odpowiedziało, że

sytuacje stresowe zdarzają się w domu (pretest 22%, posttest 27%) oraz w klasie (pretest 4%, posttest 15%).

ODCZUWANIE SMUTKU I PRZYGNĘBIENIA

Zapytaliśmy uczniów, jak często odczuwają smutek i przygnębienie. Podczas pretestu najwięcej uczniów odpowiedziało, że czasami zdarza im się być smutnym lub przygnębionym (47%). Mniejsza część mianowicie 27% uczniów odpowiedziało, że często odczuwa smutek i przygnębienie, a 22% ankietowanych odpowiedziało, że prawie nigdy nie są smutni ani przygnębieni. Wyniki posttestu wskazują, że 38% uczniów odpowiedziało, że czasami zdarza się im czuć smutek. Mniej uczniów – 31%, prawie nigdy nie odczuwa smutku ani przygnębienia oraz 27% uczniów często odczuwa smutek przygnębienie.

NAJCZĘŚCIEJ ODCZUWANE EMOCJE

Podczas pretestu uczniowie odpowiadali, że najczęściej w ciągu dnia towarzyszy im radość i zadowolenie (52%). Niestety część uczniów zgłaszała też negatywne emocje, np. smutek i przygnębienie (35%), strach i niepokój (26%), oraz drażliwość i złość (23%).

Po przeprowadzeniu warsztatów można zauważyć, że uczucie radości i zadowolenia znajduje się na poziomie 74% (wzrost o 22%), uczucie szczęścia odczuwa 46% uczniów. Emocje smutku i przygnębienia odczuwa 35% uczniów, natomiast o 11% obniżył się odsetek uczniów, którzy odczuwają strach i niepokój 15%.

STOSUNEK DO SAMEGO SIEBIE

Poprosiliśmy uczniów, aby wybrali 3 odpowiedzi, które według nich najlepiej ich opisują.

Podczas pretestu większość uczniów odpowiedziało, że są mili i sympatyczni (57%), że wierzą w siebie i swoje umiejętności (41%) oraz tyle samo uczniów wskazało, że wierzą w siebie i swoje umiejętności (41%). Ponadto 19% uczniów uważało, że są nieatrakcyjni i brzydki, 15% uczniów odpowiedziało, że są głupi i w życiu nic nie osiągną, a także, że są beznadziejni i nic im się nie udaje (12%). Wyniki posttestu wskazują, że większość uczniów uważa się za osoby mądre i zdolne (65%) także miłe i sympatyczne (65%) oraz że wierzą w siebie i swoje umiejętności (62%). Mniejszość uczniów (19%) uważa się za osoby brzydkie nieatrakcyjne.

Do 0% obniżył się odsetek osób, które wskazały odpowiedź, że nie cierpią siebie.

SPOSOBY RADZENIA SOBIE ZE STRESEM

Uczniowie zapytani podczas pretestu o sposób, w jaki radzą sobie ze stresem, najczęściej odpowiadali, że wyciszają się przy książkach, rozmyślaniach, medytacji i słuchaniu ulubionej muzyki (47%) oraz zajmują się rozwijaniem swoich zainteresowań i pasji (37%). Wyniki posttestu wskazują na to, że o

33% wzrósł odsetek uczniów, którzy wskazali wyciszanie się jako

najczęstszą metodę radzenia sobie ze stresem, natomiast 46% uczniów odpowiedziało, że zajmuje się rozwijaniem swoich zainteresowań i pasji, a 42% ankietowanych uprawia sport, aby poradzić sobie ze stresem.

SKŁONNOŚĆ DO PROSZENIA O POMOC W SYTUACJACH TRUDNYCH

Uczniowie zapytani podczas pretestu o to, do kogo zgłosiliby się o pomoc w trudnej sytuacji najczęściej wymieniali rodzica/opiekuna (62%) oraz przyjaciela (32%).

Wyniki posttestu wskazują, że o 26% wzrósł odsetek uczniów, którzy z problemem zgłosiliby do przyjaciela, albo rodzica/opiekuna zgłosiłoby się 42% uczniów.

Podczas pretestu uczniowie odpowiadali, że największym źródłem stresu stanowi niepowodzenie w nauce (71%). Kolejno uczniowie wskazywali niesprawiedliwe traktowanie przez nauczyciela (33%), kompleksy i wygląd zewnętrzny (31%), brak akceptacji rówieśników (21%) oraz wysokie oczekiwania rodziców (20%).

Wyniki posttestu wskazują, że nadal największym źródłem stresu

wśród uczniów jest niepowodzenie w nauce (58%). Kolejno uczniowie wskazywali niesprawiedliwe traktowanie przez nauczyciela (46%) oraz wysokie oczekiwania rodziców (38%).

Większość uczniów przyznaje, że najczęściej sytuacje stresowe zdarzają im się w szkole (pretest –72%, posttest –50%). Część uczniów odpowiedziało, że sytuacje stresowe zdarzają się w domu (pretest –22%, posttest –27%) oraz w klasie (pretest –4%, posttest –15%). □

Zapytaliśmy uczniów, jak często odczuwają smutek i przygnębienie. Podczas pretestu najwięcej uczniów odpowiedziało, że czasami zdarza im się być smutnym lub przygnębnionym (47%). Mniejsza część, mianowicie 27% uczniów odpowiedziało, że często odczuwa smutek i przygnębienie, a 22% ankietowanych odpowiedziało, że prawie nigdy nie są smutni ani

przygnębieni.

Wyniki posttestu wskazują, że 38% uczniów odpowiedziało, że czasami zdarza się im czuć smutek. Mniej uczniów –31%, prawie nigdy nie odczuwa smutku ani przygnębienia oraz 27% uczniów często odczuwa smutek i przygnębienie. □

Podczas pretestu uczniowie odpowiadali, że najczęściej w ciągu dnia towarzyszy im radość i zadowolenie (52%). Niestety część uczniów zgłaszała też negatywne emocje, np. smutek i przygnębienie (35%), strach i niepokój (26%), oraz drażliwość i złość (23%).

Po przeprowadzeniu warsztatów można zauważyć, że uczucie radości i zadowolenia znajduje się na poziomie 74% (wzrost o 22%), uczucie szczęścia odczuwa 46% uczniów. Emocje smutku i przygnębienia odczuwa 35% uczniów, natomiast o 11% obniżył się odsetek uczniów, którzy odczuwają strach i niepokój (15%).

Podczas pretestu większość uczniów odpowiedziała, że są mili i sympatyczni (57%), że wierzą w siebie i swoje umiejętności (41%) oraz tyle samo uczniów wskazało, że wierzą w siebie i swoje umiejętności (41%). Ponadto 19% uczniów uważało, że są nieatrakcyjni i brzydki, 15% uczniów odpowiedziało, że są głupi i w życiu nie osiągną, a także, że są beznadziejni i nic im się nie udaje (12%).

Wyniki posttestu wskazują, że większość uczniów uważa się za osoby mądre i zdolne (65%), a także miłe i sympatycznie (65%) oraz że wierzą w siebie i swoje umiejętności (62%). Mniejszość uczniów (19%) uważa się za osoby brzydkie i nieatrakcyjne. Do 0% obniżył się odsetek osób, które wskazały odpowiedź, że nie cierpią siebie.

Uczniowie zapytani podczas pretestu o sposób, w jaki radzą sobie ze stresem, najczęściej odpowiadali, że wyciszają się przy książkach, rozmyślaniach, medytacji i słuchaniu ulubionej muzyki (47%) oraz zajmują się rozwijaniem swoich zainteresowań i pasji (37%).

Wyniki posttestu wskazują na to, że o 33% wzrósł odsetek uczniów, którzy wskazali wyciszenie się jako najczęstszą metodę radzenia sobie ze stresem, natomiast 46% uczniów odpowiedziało, że zajmuje się 17 rozwijaniem swoich zainteresowań i pasji, a 42% ankietowanych uprawia sport, aby poradzić sobie ze stresem.

Uczniowie zapytani podczas pretestu o to, do kogo zgłosiliby się o pomoc w trudnej sytuacji najczęściej wymieniali rodzica/opiekuna (62%) oraz przyjaciela (32%).

Wyniki posttestu wskazują,

że o 26% wzrósł odsetek uczniów, którzy z problemem zgłosiliby do przyjaciela, a do rodzica/opiekuna zgłosiłoby się 42% uczniów.

WYNIKI ANKIET Z PROGRAMU MŁODE GŁOWY

Uczniowie również odpowiadali na pytania zawarte w ankietach programu „Młode Głowy”

Najczęściej zgłaszane przez uczniów problemy to:

- wagary, świadome opuszczanie zajęć
- objadanie się i głodzenie
- spożywanie słodyczy w nadmiarze
- okaleczanie się
- inicjowanie bójek
- hejt w sieci
- kłopoty z nauką
- brak koncentracji uwagi
- intensywne ćwiczenia ponad siły
- oglądanie treści w Internecie niekoniecznie właściwych, gale Fama MMA

Elementem diagnostycznym była tematyka zajęć warsztatowych prowadzonych w klasach:

sposób radzenia sobie ze stresem

- odbudowywanie więzi rówieśniczych ze szczególnym uwzględnieniem sfery emocjonalno-społecznej
- integracja zespołu klasowego
- budowanie motywacji do nauki
- Przyjaźń,
- Jak oswoić lęk,
- Asertywność,
- Radzenie sobie ze złością,
- Rozpoznawanie i nazywanie uczuć i stanów emocjonalnych,

- budowanie poczucia bezpieczeństwa,
- wzmacnianie odporności psychicznej,

WNIOSKI

Na podstawie przeprowadzonych ankiet, wyników raportu Młode Głowy, oraz programu profilaktycznego Włącz Pozytywne Myślenie ale też z wywiadu z wychowawcami ,analizy dokumentacji szkolnej można powiedzieć iż należy regularnie monitorować postępy w osiągnięciu celów, kontynuować różnorodne i dostosowane do potrzeb uczniów działania profilaktyczno-wychowawcze, dążyć do dalszego wzmacniania uczestnictwa uczniów poprzez interaktywne i angażujące metody pracy, kontynuować szkolenia i wsparcie dla nauczycieli w zakresie prowadzenia działań profilaktyczno-wychowawczych, kontynuować rozwijanie programów edukacyjnych, uwzględniając aktualne wyzwania i potrzeby uczniów, wzmocnić działania związane z promocją zdrowia psychicznego i umiejętnościami radzenia sobie ze stresem, lękiem, złością, zapewnić kontynuację wsparcia emocjonalnego i psychologicznego dla uczniów

Czynniki ryzyka

- niska samoocena

-skłonność do zachowań depresyjnych zwłaszcza w okresie osamotnienia, wykluczenie rówieśnicze

-deficyty rozwojowe takie jak: nadpobudliwość, brak koncentracji, niedojrzałość emocjonalna i społeczna,

-cechy charakteru takie jak: impulsywność, skłonność do zachowań ryzykownych, wysoki poziom lęku i niepokoju, słaba odporność na frustrację

-środowisko rodzinne: brak lub niewłaściwe relacje z rodzicami, przekazywanie niewłaściwych wzorców ze strony rodziców

Czynniki chroniące

- ciekawość poznawcza, odwaga
- posiadanie marzeń, planów i celów życiowych
- temperament, dobre zdolności adaptacyjne
- poczucie własnej wartości
- optymizm i pogoda ducha
- umiejętności społeczne (porozumiewanie się z innymi w sytuacjach konfliktowych, rozwiązywanie problemów, asertywność, umiejętność pracy w zespole)
- traktowanie innych z szacunkiem i godnością

Misa szkoły

Nasza szkoła prowadzi działalność wychowawczą, edukacyjną, opiekuńczą, informacyjną i profilaktyczną. Jej głównym celem jest systematyczne podnoszenie jakości pracy we wszystkich obszarach działalności. W szkole panuje pozytywny klimat, wzajemna akceptacja, przyjaźń oraz poczucie przynależności i wsparcia. Stwarzamy możliwości poznania własnych możliwości i osiągania sukcesów na miarę swoich możliwości. Dajemy szansę rozwijania swoich zainteresowań. Zapewniamy bezpieczeństwo i kładziemy nacisk na właściwe relacje uczeń – nauczyciel – rodzice oraz prospołecznie działające grupy rówieśnicze. Pragniemy wyposażyć uczniów w taką wiedzę, umiejętności i kompetencje, by w przyszłości stali się świadomi, kreatywni i wrażliwi.

Jesteśmy szkołą, która:

- zapewnia wszechstronny rozwój osobowości uczniów, uwzględniając ich indywidualne potrzeby;
- rozwija uzdolnienia i zainteresowania uczniów poprzez bogatą ofertę zajęć pozalekcyjnych i udział w różnorodnych konkursach
- wprowadza nowe, innowacyjne metody i formy pracy z dziećmi uatrakcyjniając zajęcia;
- daje możliwość uczestniczenia w projektach, programach i innowacjach;
- kładzie nacisk na podejmowanie działań mających na celu zapobieganie wykluczaniu ucznia z grupy rówieśniczej;

- wdraża do samoakceptacji uczniów i propaguje postawę empatyczną;
- dostosowuje ofertę zajęć do bieżących potrzeb i zainteresowań uczniów, uaktualnia je i modyfikuje;
- promuje zdrowy styl życia, kształtując postawy prozdrowotne i proekologiczne;
- gwarantuje nauczanie przez wysoko wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną doskonalącą się na bieżąco wychodząc naprzeciw zaistniałym zmianom i potrzebom;
- wychowuje w duchu patriotyzmu, uczy poszanowania historii narodu i tradycji regionu, uświadamia uczniom korzyści płynące z zachowania pokoju, przestrzegania praw człowieka, integracji europejskiej i współpracy międzynarodowej;
- jest przyjazna dla ucznia, rodziców i nauczycieli;
- wspomaga wychowawczą rolę rodziny, współdziałając z rodzicami / opiekunami prawnymi w procesie kształcenia i wychowania;
- kształci i wychowuje uczniów odpowiedzialnych za siebie i innych członków społeczności szkolnej;
- podnosi jakość edukacji poprzez działania uwzględniające zróżnicowane potrzeby rozwojowe i edukacyjne wszystkich uczniów
- zapewnia wsparcie psychologiczno-pedagogicznego;

Sylwetka absolwenta szkoły

Realizując ogólne zadania szkoły dążymy do tego, by nasz absolwent:

- prawidłowo funkcjonował reprezentując określoną postawę społeczną, był otwarty na wartości uniwersalne, ciekawy świata;
- rozwijał określone cechy charakteru i osobowości, takie jak: prawość, pracowitość, rzetelność, życzliwość, poczucie własnej wartości, powinien być wrażliwy na niesprawiedliwość i zło, kulturalny, taktowny, tolerancyjny;
- powinien osiągać realne cele osobiste, odważnie prezentować własny punkt widzenia, dyskutować z zachowaniem zasad tolerancji poszerzać wiedzę, rozwijać zdolności i umiejętności;
- był odpowiedzialny za zdrowie swoje i w swoim otoczeniu – by był aktywny i odczuwał

potrzebę aktywności ruchowej;

-stawiał sobie wymagania i dążył konsekwentnie do realizacji stawianych celów;

-był asertywny, potrafił krytycznie, logicznie i twórczo myśleć, potrafił przeciwstawiać się złu, niesprawiedliwości i nałogom;

-był empatyczny – potrafił współdziałać w grupie rówieśniczej, gotowy nieść pomoc;

-był świadomy zagrożeń wynikających z istniejących wokół niego zachowań ryzykownych i zagrożeń wynikających z oblicza współczesnego świata;

-powinien przyjmować określoną postawę wobec innych ludzi – aktywnie uczestniczyć w życiu społecznym, wyrażać życzliwość, szacunek i tolerancję wobec innych, być szlachetnym, poczuwać się do odpowiedzialności za sytuacje, w których uczestniczy i ponosić konsekwencje swoich działań;

-powinien szanować tradycję szkolną, darzyć szacunkiem swoich wychowawców, nauczycieli i innych pracowników szkoły, wyrażać się z godnością o miejscu i ludziach, którzy pracowali nad jego kształceniem i wychowaniem.

Powinności wychowawców klas i nauczycieli

-Zapoznanie uczniów klas i ich rodziców/opiekunów prawnych z dokumentacją wewnątrzszkolną i obowiązującymi zasadami, zwyczajami, tradycjami szkoły.

-Opracowanie rocznego planu pracy wychowawczej dla swojej klasy i realizowanie go w trakcie roku szkolnego, a następnie przygotowanie sprawozdania z jego realizacji i opracowanie wniosków do dalszej pracy.

-Ocenianie zachowania uczniów zgodnie z obowiązującymi w szkole procedurami.

-Współpraca z rodzicami/opiekunami prawnymi uczniów z innymi nauczycielami, pedagogami szkolnymi, psychologiem oraz specjalistami.

-budowanie relacji interpersonalnych w zespołach klasowych w celu zapobiegania wykluczeniom uczniów z grup rówieśniczych.

-Podjęcie działań mających na celu uświadamianie ważnej roli integracji wśród uczniów i korzyści z tego płynących.

-Wyczulanie dzieci na zgłaszanie przez nich sytuacji zagrażających im (lub ich kolegów i

koleżanek) niebezpieczeństwu i objawów destrukcyjnych ze strony grup rówieśniczych.

-Uświadamianie negatywnych skutków braku kontroli nad własnym zachowaniem przez uczniów – uczenie ogólnie akceptowanych sposobów radzenia sobie z negatywnymi emocjami.

-Wspólne dbanie o pozytywny klimat w szkole.

-Wyrabianie u dzieci postawy wykazującej brak akceptacji dla zachowań agresywnych.

-Uczenie odporności psychicznej na niepowodzenia szkolne i rówieśnicze.

Wychowawcy i nauczyciele:

-odpowiadają za życie, zdrowie i bezpieczeństwo dzieci podczas pobytu w szkole, podczas wyjść i wyjazdów szkolnych;

-podejmują działania profilaktyczne w celu przeciwdziałania niewłaściwym zachowaniom swoich uczniów;

-dostosowują wymagania edukacyjne do specyficznych potrzeb ucznia;

-rozwijają zdolności i talenty swoich uczniów;

-dokonują w sposób taktowny rozpoznanie sytuacji rodzinnej i materialnej uczniów;

-pomagają w przezwyciężaniu niepowodzeń szkolnych;

-informują o potrzebach związanych z trudnościami w nauce, problemach z zachowaniem, o przejawianych zdolnościach;

-informują rodziców/opiekunów prawnych o proponowanych formach pomocy psychologiczno – pedagogicznej;

-współdziałają z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka;

-realizują zadania związane z doradztwem zawodowym;

-kształtują postawy społeczne uczniów w ramach wolontariatu;

-przygotowują uczniów do dalszej nauki i życia w dynamicznie zmieniającym się świecie.

Zasady współpracy wychowawczo-profilaktycznej z rodzicami

Rodzice, jako członkowie społeczności szkolnej, biorą udział w wychowawczych zadaniach szkoły poprzez następujące działania:

- współtworzenie programu wychowawczo-profilaktycznego;
- uczestniczenie w zebraniach;
- udział w warsztatach i pogadankach organizowanych specjalistów dla rodziców, które poświęcone są zagadnieniom wychowawczym i profilaktycznym;
- uczciwe i rzetelne informowanie wychowawców o stanie zdrowia dziecka i przyczynach jego nieobecności na zajęciach;
- indywidualne konsultacje (godziny dostępności) z wychowawcami i nauczycielami;
- utrzymywanie systematycznego kontaktu z wychowawcą, w celu uzyskiwania rzetelnej informacji na temat swojego dziecka, jego zachowania, postępów w nauce i przyczyn trudności w szkole;
- ponoszenie odpowiedzialności materialnej za szkody, zniszczenia i kradzieże dokonane w szkole przez własne dzieci;
- wspieranie dziecka we wszystkich jego poczynaniach i zapewnianie mu poczucia bezpieczeństwa;
- dbanie o właściwą formę spędzania czasu wolnego przez dzieci (np. czuwanie nad bezpiecznym korzystaniem z Internetu).

Samorząd uczniowski

- jest inspiratorem i organizatorem życia kulturalnego uczniów szkoły.
- uczestniczy w diagnozowaniu pracy wychowawczej szkoły.
- reprezentuje szkołę i uczniów.
- wyraża wolę uczniów innym organom szkoły.
- decyduje w ramach kompetencji określonych w Statucie o realizowanych przez szkołę zadaniach.
- propaguje ideę samorządności oraz wychowania w demokracji.

Zasady współpracy wychowawczo-profilaktycznej ze środowiskiem lokalnym

Pomoc w oddziaływaniach profilaktycznych i wychowawczych ze strony następujących

instytucji:

- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
- Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich w Rybniku
- Straż Miejska
- Policja
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
- Miejska Biblioteka Publiczna w Rybniku
- Dom Kultury w Rybniku - Boguszowicach
- Industrialne Centrum Kultury w Rybniku - Niewiadomiu
- Muzeum w Rybniku
- Teatr Ziemi Rybnickiej
- Ośrodek Leczniczo-Rehabilitacyjny dla Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo i Umysłowo im. Jana Pawła II
- Środowiskowy Dom Samopomocy "Cogito Noster"
- Dom Dziecka w Rybniku
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji w Rybniku
- Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Rybniku
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku
- Powiatowy Urząd Pracy w Rybniku
- Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Rybniku
- Centrum Administracyjne Placówek Opiekuńczo - Wychowawczych w Rybniku
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza - Mieszkanie Nr 1 w Rybniku
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza - Mieszkanie Nr 2 w Rybniku
- Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza - Przystań w Rybniku
- Przedszkole nr 19 w Rybniku
- Przedszkole nr 20 w Rybniku

-Zgromadzenie Sióstr Boromeuszek w Mikołowie

-Inne instytucje współpracujące ze szkołą przy realizacji programu (poradnie specjalistyczne, stowarzyszenia i instytucje wspierające działania prozdrowotne i ekologiczne).

W ramach długofalowej pracy profilaktyczno– wychowawczej szkoła i Policja utrzymują stałą, bieżącą współpracę w zakresie profilaktyki zagrożeń. Koordynatorami współpracy są: pedagog szkolny, psycholog szkolny oraz specjalista ds. nieletnich i patologii właściwej jednostki policji. Do współpracy ze szkołą zobowiązany jest także dzielnicowy, w rejonie którego znajduje się szkoła/placówka.

W ramach tej współpracy ze szkołą organizuje się spotkania tematyczne uczniów z udziałem specjalistów, policjantów np. na temat odpowiedzialności nieletnich za popełniane czyny karalne, prawnych aspektów narkomanii, wychowania w trzeźwości itp. oraz z młodszymi dziećmi- na temat zasad bezpieczeństwa, zachowań ryzykownych oraz sposobów unikania zagrożeń; o tematyce zdrowia psychicznego.

Cele programu profilaktyczno - wychowawczego

1. Wprowadzanie uczniów w świat wartości, patriotyzmu, szacunku dla tradycji, kształtowanie postaw i norm społecznych, wskazywanie wzorców postępowania i budowanie relacji społecznych sprzyjających bezpiecznemu rozwojowi ucznia.
2. Kształtowanie u uczniów poczucia godności, szacunku do innych osób, otwartej postawy wobec świata i innych ludzi oraz odpowiedzialności za zbiorowość.
3. Rozwijanie zachowań asertywnych i empatycznych. Budowanie właściwych relacji w grupie. Kształtowanie stałych sprawności w czynieniu dobra.
4. Wzmacnianie poczucia tożsamości indywidualnej, kulturowej, narodowej, regionalnej i etnicznej.
5. Rozwijanie umiejętności krytycznego i logicznego myślenia, rozumowania, argumentowania i wnioskowania, rozbudzanie ciekawości poznawczej oraz motywacji do nauki.
6. Wspieranie uczniów w rozpoznawaniu własnych predyspozycji i uzdolnień. Udzielenie im właściwej pomocy psychologiczno – pedagogicznej z uwzględnieniem potrzeb edukacyjnych
7. Zwiększenie skuteczności działań wychowawczych i profilaktycznych na rzecz bezpieczeństwa i tworzenia przyjaznego środowiska w szkole. Wykorzystanie RESQL

innowacyjnego systemu wspierającego szkołę w rozwiązywaniu problemów przemocy rówieśniczej

8. Wdrażanie treści kształcenia z zakresu bezpieczeństwa, organizacji działań ratowniczych, edukacji zdrowotnej, pierwszej pomocy, i zachęcanie do aktywnego rozwijania aktywności fizycznej i promowanie zdrowego stylu życia.

9. Kształtowanie postaw związanych z ochroną środowiska i uwrażliwienie na działania proekologiczne.

10. Kształtowanie umiejętności odpowiedzialnego, bezpiecznego korzystania z technologii informatycznej, urządzeń cyfrowych z poszanowaniem praw i godności innych użytkowników.

11. Kształtowanie pozytywnej i praktycznej postawy wobec pracy i edukacji. Przygotowanie uczniów do świadomego i samodzielnego planowania kariery oraz podejmowania decyzji edukacyjnych i zawodowych.

Cele możemy osiągnąć przez następujące działania:

1. Eliminowanie lęku i poczucia zagrożenia, obaw przed porażką w grupie

- Twórcze zajęcia szkolne wyzwalające ekspresję
- Gry i zabawy integracyjne na zajęciach z wychowawcą
- Krótkie wycieczki
- Realizacja zadań zespołowych np. krótki projekt, gra dydaktyczna
- Przyzwyczajanie do szkolnej rutyny
- Uczenie radzenia sobie z kryzysem
- Rozmowa z drugą osobą
- Budowanie relacji uczeń-uczeń, uczeń- nauczyciel

2. Integracja zespołów rówieśniczych z uwzględnieniem propozycji uczniów i ich rodziców

- Kontrakty klasowe
- Budowanie tożsamości klasy na podstawie wspólnie zaplanowanych i realizowanych przedsięwzięć

- Szybkie reagowanie na wykluczenie uczniów również tych przybyłych z zagranicy
- Wyznaczanie wspólnych celów
- Integracja przez teatr, wycieczki
- Zabawy integracyjne uwzględniające indywidualne predyspozycje i potrzeby wszystkich zainteresowanych osób

3. Podniesienie kondycji psychicznej uczniów, ich dobrostanu

- Pozytywna samoocena (poznanie siebie, swoich emocji i talentów)
- Dobre relacje z rówieśnikami nauczycielami
- Otrzymywanie konstruktywnej informacji zwrotnej
- Ciekawe lekcje
- Dobra atmosfera na zajęciach
- Poczucie wpływu- uczeń ma głos
- Nieobciążanie nadmiarem zadań
- Aktywność fizyczna
- Przejrzyste zasady pracy i współpracy
- Rozwijanie pasji i zainteresowań

4. Pomoc do adaptacji do rytmu nauki, szkolnej rutyny

- Docenianie postępów
- Wspieranie potencjału uczniów
- Organizacja dodatkowych zajęć
- Organizacja pomocy koleżeńskiej
- Aktywne metody pracy
- Nauczyciele, wychowawcy, specjaliści dla ucznia
- Propagowanie profilaktyki zdrowotnej

- Dostosowanie wymagań w zakresie podstawy programowej
- Organizacja zajęć wychowawczych i profilaktycznych
- Współpraca z podmiotami działającymi w środowisku np. Dom Kultury
- Wprowadzenie spacerów edukacyjnych
- Budowanie dobrej relacji z rodzicami, udzielanie wskazówek do pracy w domu

5. Zapobieganie cyberprzemocy, wykluczeniu, hejtowi, mowie nienawiści

- Budowanie świadomości na temat własnej prywatności, ochrony prywatnych treści
- Edukacja o odpowiedzialności za działania w sieci, krytycznej analizie informacji dostępnych w sieci
- Modyfikacja zachowań niepożądanych w kierunku intensyfikacji konstruktywnych, twórczych działań w sieci
- Prowadzenie rekomendowanych działań profilaktycznych
- Wsparcie psychiczne i emocjonalne

6. Uzależnienia i zagrożenia

- Rozwijanie pasji i zainteresowań- dodatkowe zajęcia z wyboru ucznia
- Popularyzowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego
- Zajęcia treningu umiejętności społecznych
- Zajęcia profilaktyczne związane z problematyką cywilizacyjną

7. Profilaktyka wypalenia zawodowego, przepracowanie sytuacji kryzysowej

- Praca zespołowa
- Wymiana dobrych pomysłów
- Wspieranie się wzajemnym budowaniu kompetencji psych.-ped.

8. Radzenie sobie z kryzysem, stresem

- Wprowadzenie zajęć tematyki z wychowawcą Prowadzenie zajęć na temat skutecznych technik radzenia sobie ze stresem

- Zajęcia twórcze
- Zaproponowanie uczniom ćwiczeń i zajęć pozwalających im odreagowanie napięć i stresów (ćwiczenia oddechowe, relaksujące) podczas zajęć edukacyjnych.
- Utworzenie zespołu wsparcia kryzysowego oraz opracowanie krótkiej, jasnej i szybkiej procedury reagowania przez otoczenie (wychowawcy, rodzice, uczniowie, specjaliści) na różne sygnały dzieci i młodzieży świadczące o tym, że ich stan zdrowia psychicznego w związku z przedłużającym się kryzysem uległ pogorszeniu.

9. Rozwój umiejętności uczenia się

- Rozpoznawanie własnych stylów uczenia się
- Eliminowanie najczęściej popełnianych błędów w uczeniu się
- Wprowadzenie elementów skutecznego uczenia się (właściwe miejsce do nauki, regularne uczenie się, planowanie czasu, zdrowy sen, dobre samopoczucie)
- Rozwijanie umiejętności czytania i szybkiego czytania
- Rozwijanie umiejętności szybkiego przetwarzania informacji, w tym notowania
- Rozwijanie umiejętności szybkiego i długotrwałego zapamiętywania
- Metody pracy wzmacniające proces uczenia się
- Rozwijanie samodzielności, gospodarowania własnym czasem, odpowiedzialności za własny rozwój

10. Rozwój kompetencji emocjonalno-społecznych

- Stymulowanie empatii, inteligencji emocjonalnej
- kształtowanie umiejętności nawiązywania i podtrzymywania pozytywnych relacji z rówieśnikami
- zapoznanie z podstawowymi prawami i obowiązkami wynikającymi z roli ucznia oraz członka szkolnej społeczności, rodziny i kraju,
- podejmowanie działań mających na celu pomoc słabszym i potrzebującym,
- rozwijanie tolerancji na odmiennosc innych, respektowanie ich praw, podejmowanie działań w celu zapobiegania dyskryminacji,

- Ćwiczenie przyjmowania perspektywy innych, refleksyjnego trybu przyswajania informacji
- Zwiększanie kompetencji w zakresie efektywnej komunikacji
- Rozwój idei Wolontariatu
- Rozwój samorządności uczniowskiej

11. Budowanie wiary we własne możliwości, poczucia własnej wartości, motywacji wewnętrznej

- Udział uczniów w procesie decyzyjnym w różnych obszarach pracy szkoły, zwiększenie podmiotowości uczniów
- Komunikacja nakierowana na motywację wewnętrzną
- Uczenie przez konstruktywne rozwiązywanie problemów
- Prawidłowa komunikacja interpersonalna, przekazywanie informacji zwrotnej
- Rozwijanie umiejętności dokonania autoprezentacji
- Rozwijanie twórczego myślenia
- Powierzanie różnych ról

12. Budowanie pozytywnego klimatu szkoły

- Brak anonimowości
- Jednakowe traktowanie
- Motywujące do pozytywnego myślenia komunikaty
- Rozwiązywanie konfliktów bez przemocy
- Klarowne dla wszystkich zasady, efektywne reagowanie w trudnych sytuacjach
- Mediacje rówieśnicze
- Zapobieganie agresji, przemocy
- wykorzystanie RESQL innowacyjnego systemu wspierającego szkołę w rozwiązywaniu problemów przemocy rówieśniczej
- Zapobieganie absencji

- Relacje interpersonalne
- Wspierająca komunikacja interpersonalna

13. Budowanie umiejętności radzenia sobie ze złością, wyrażanie własnych emocji

- Nauka konstruktywnego rozwiązywania sporów
- Nauka relaksacji
- Rozwiązywanie problemów w sposób nieagresywny
- Trening kontroli złości
- Organizowanie wsparcia psychologa.

14. Działania prozdrowotne i profilaktyczne

- Organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych mających na celu budowanie i umacnianie więzi koleżeńskich, zachęcanie do aktywnego spędzania czasu wolnego, propagowanie zdrowego stylu życia
- podejmowanie inicjatyw w zakresie zachęcania i wspierania uczniów do rozwijania ich aktywności fizycznej
- Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej

ZADANIA:

I Wspieranie nauczycieli w podejmowaniu inicjatyw/działań w zakresie zachęcania i wspierania uczniów do rozwijania ich aktywności fizycznej. Kształtowanie właściwych nawyków zdrowotnych, umiejętności dokonywania wyboru zachowań chroniących zdrowie własne i innych ludzi, propagowanie ekologicznego stylu życia.

II Wspomaganie wychowawczej roli rodziny przez pomoc w kształtowaniu u wychowanków i uczniów stałych sprawności w czynieniu dobra, rzetelną diagnozę potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży, realizację zajęć wychowania do życia w rodzinie. Rozwijanie współpracy wewnątrz- i międzyszkolnej, a także z podmiotami działającymi w innych sektorach, w tym w zakresie wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci i wsparcia rodziny.

III Wspieranie rozwoju intelektualnego uczniów, motywowanie ich do nauki, przygotowanie uczniów do życia w rodzinie, społeczności lokalnej oraz w państwie. Kształtowanie więzi z krajem ojczystym, poszanowanie dla dziedzictwa narodowego.

IV Kształtowaniu u wychowanków i uczniów stałych sprawności w czynieniu dobra, rozwijanie poczucia empatii, uczciwości, życzliwości

V Świadome planowanie kariery. Wybór zawodu/ Wspieranie uczniów w procesie rozpoznawania zainteresowań i predyspozycji zawodowych.

VI Wspieranie rozwoju uczniów z doświadczeniem migracyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem szkolnych i pozaszkolnych potrzeb uczniów i ich rodzin przybywających z zagranicy, dążenie do zintegrowania społeczności szkolnej.

VII Wsparcie edukacji informatycznej i medialnej w szczególności kształtowanie krytycznego podejścia do treści publikowanych w Internecie i mediach społecznościach. Zapobieganie cyberprzemocy, wykluczeniu, hejtowi, mowie nienawiści. Kształtowanie umiejętności krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie. Poprawne metodycznie wykorzystanie materiałów i narzędzi w sieci opartych na sztucznej inteligencji.

Przeciwdziałanie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych.

TREŚCI PROFILAKTYCZNO-WYCHOWAWCZE DO REALIZACJI W KLASACH I-VIII

ZADANIE I			
Wspieranie nauczycieli w podejmowaniu inicjatyw/działań w zakresie zachęcania i wspierania uczniów do rozwijania ich aktywności fizycznej. Kształtowanie właściwych nawyków zdrowotnych, umiejętności dokonywania wyboru zachowań chroniących zdrowie własne i innych ludzi, propagowanie ekologicznego stylu życia.			
Zadanie 1	Sposoby realizacji	Wykonawcy	Terminy
Kształtowanie postaw prozdrowotnych			
Wzbogacanie wiedzy dotyczącej zdrowego i higienicznego trybu życia oraz zagrożeń dla zdrowia: – propagowanie wiedzy dotyczącej zdrowego stylu życia (higieny pracy, nauki i odpoczynku, odżywiania się),	Lekcje wychowawcze poświęcone tematyce zdrowego odżywiania oraz aktywnego spędzania czasu wolnego. Pogadanki i dyskusje na lekcjach wychowawczych dotyczące postaw prozdrowotnych.	- nauczyciele, przede wszystkim wychowania fizycznego	Cały rok szkolny.

<ul style="list-style-type: none"> – uświadamianie skutków zagrożeń cywilizacyjnych, – rozpowszechnianie wiedzy dotyczącej konstruktywnych metod radzenia sobie ze stresem, – propagowanie roli higieny psychicznej uczniów w aspekcie zapobiegania samobójstwom młodzieży, – podejmowanie zachowań prozdrowotnych. <p>Ukształtowanie poczucia odpowiedzialności za własne zdrowie:</p> <p>-uświadamianie zdrowotnych konsekwencji własnych decyzji na przykładach zachowań ryzykownych,</p> <p>Wyrobienie nawyków i umiejętności sprzyjających zachowaniu zdrowia:</p> <ul style="list-style-type: none"> – uświadamianie znaczenia higieny osobistej, – dbałość o ciało i najbliższe otoczenie, – aktywność fizyczna, – racjonalne żywienie, – hartowanie się, – odpowiednia długość i jakość snu, – promowanie aktywnych i 	<p>Organizowanie sportowych zajęć pozalekcyjnych.</p> <p>Przeprowadzenie pomiaru wagi i wzrostu przez pielęgniarkę szkolną.</p> <p>Przeprowadzenie testów sprawnościowych przez nauczycieli wychowania fizycznego.</p> <p>Pogadanka na temat ciało-pozytywności.</p> <p>Udział uczniów w szkolnych i międzyszkolnych zawodach sportowych w miarę możliwości.</p> <p>Organizowanie wycieczek turystyczno-krajoznawczych.</p> <p>Zajęcia na basenie. Poznanie różnych dyscyplin sportowych.</p> <p>Pogadanki na godzinach wychowawczych dotyczące wpływu używek i substancji odurzających na życie i zdrowie młodego człowieka.</p> <p>Udział w akcji „Czytanie na polanie”.</p> <p>Zajęcia warsztatowe z psychologiem nt. wpływu uzależnienia na funkcjonowanie psychospołeczne i</p>	<ul style="list-style-type: none"> - wychowawcy - pielęgniarka szkolna - opiekun koła PCK - psycholog - osoby zaproszone z zewnątrz 	
--	--	--	--

<p>atrakcyjnych form zagospodarowania czasu wolnego,</p> <ul style="list-style-type: none"> – propagowanie zasad udzielania pierwszej pomocy, – bezpieczne korzystanie z Internetu. – 	<p>emocjonalne młodego człowieka.</p> <p>Organizowanie spotkań, prelekcji ze specjalistami.</p> <p>Indywidualne konsultacje psychologiczne.</p> <p>Pogadanki na temat bezpieczeństwa w sieci.</p>		
<p>Uświadomienie skutków zdrowotnych niebezpiecznych i brawurowych zachowań, kształtowanie umiejętności samodzielnego, codziennego dbania o własne bezpieczeństwo.</p> <ul style="list-style-type: none"> – ochrona uczniów przed skutkami niepożądanych działań ludzi z zewnątrz, – wdrażanie uczniów do przestrzegania procedur i przepisów związanych z bezpieczeństwem, – zapewnienie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz odpoczynku między lekcjami, – przeciwdziałanie agresji w szkole, – eliminowanie zagrożeń związanych z zachowaniami ryzykownymi uczniów. – stosowanie działań 	<p>Zapoznanie z regulaminami obowiązującymi na terenie szkoły.</p> <p>Przedstawienie uczniom konsekwencji dotyczących zagrożenia zdrowia lub życia własnego bądź innych.</p> <p>Wyciąganie konsekwencji za łamanie regulaminów obowiązujących w szkole.</p> <p>Sporządzanie kontraktów z uczniami łamiącymi zasady i normy obowiązujące w szkole.</p> <p>Spotkania z przedstawicielami policji, straży pożarnej i ratownictwa medycznego.</p> <p>Aktywnie spędzanie dużych przerw na świeżym powietrzu w czasie sprzyjających warunków atmosferycznych.</p> <p>Zapoznanie z planem ewakuacji szkoły oraz sposobem zachowania się w sytuacji zagrożenia</p>	<ul style="list-style-type: none"> - nauczyciele, - wychowawcy - pielęgniarka szkolna - opiekun PCK - nauczyciele wychowania fizycznego - specjaliści 	<p>Cały rok szkolny.</p>

<p>zapobiegających panice w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa.</p>	<p>zdrowia lub życia. Eksponowanie w widocznym miejscu telefonów alarmowych, gaśnic, znaków ewakuacyjnych.</p>		
<p>Kształtowanie postaw i nawyków proekologicznych</p> <p>Uświadomienie cywilizacyjnych zagrożeń dla człowieka i przyrody: ukazywanie celowości przeprowadzania akcji ekologicznych.</p> <p>Wypracowanie poszanowania dla środowiska przyrodniczego</p> <p>Osobiste zaangażowanie w działania proekologiczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – wdrażanie do samodzielnego poszukiwania informacji o zagrożeniach środowiska w najbliższej okolicy, – promowanie i kształtowanie nawyków proekologicznych, <p>inicjowanie i realizowanie działań korzystnych dla środowiska naturalnego w najbliższym otoczeniu.</p>	<p>Prowadzenie zajęć z wychowawcą i lekcji tematycznych</p> <p>Lekcje edukacji przyrodniczej i społecznej, biologii, geografii, chemii - również w terenie.</p> <p>Akcje ekologiczne, wystawy, wycieczki.</p> <p>Akcje organizowane na terenie szkoły np. w ramach „Dnia Zwierząt.”</p> <p>Segregacja odpadów na terenie szkoły.</p>	<p>- nauczyciele, - wychowawcy - specjaliści</p>	<p>Cały rok szkolny.</p>

ZADNIE II

Wspomaganie wychowawczej roli rodziny przez pomoc w kształtowaniu u wychowanków i uczniów stałych sprawności w czynieniu dobra, rzetelną diagnozę potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży, realizację zajęć wychowania do życia w rodzinie. Rozwijanie współpracy wewnątrz- i międzyszkolnej, a także z podmiotami działającymi w innych sektorach, w tym w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci i wsparcia rodziny.

Zadanie	Sposoby realizacji	Wykonawcy	Terminy
<p>Pomoc w kształtowaniu u wychowanków i uczniów stałych sprawności w czynieniu dobra</p>	<p>Zapoznanie i pomoc w zrozumieniu regulaminów i procedur obowiązujących w szkole i klasie – Prawa dziecka, Statut szkoły, regulaminy pracowni;</p> <p>Zachęcenia do współtworzenia kontraktów klasowych, czyli zasad dobrego funkcjonowania w zespole klasowym;</p> <p>Działania wzmacniające pozytywną samoocenę uczniów – stosowanie pochwał słownych, pisemnych, w formie e-maili do rodziców;</p> <p>Docenianie zaangażowania uczniów w prace ponadprogramowe dla dobra klasy, szkoły, środowiska lokalnego lub szerszego zakresu;</p> <p>Wspólna organizacja imprez klasowych, szkolnych, pomoc koleżeńska;</p> <p>Zajęcia z wychowawcą, wykorzystanie materiałów na temat budowania dobrych relacji, pogadanki na temat zachowań asertywnych, indywidualne rozmowy z pedagogiem lub psychologiem, mediacje uczniowskie;</p> <p>Angażowanie uczniów w działalność Samorządu Uczniowskiego;</p>	<p>Wychowawcy, nauczyciele, pedagodzy, psycholog, pielęgniarka</p>	<p>Cały rok szkolny</p>

	<p>Zachęcanie do uczestnictwa stałego lub okazijnego w działaniach charytatywnych Wolontariatu Szkolnego;</p> <p>Czynny udział nauczycieli i uczniów w uroczystościach szkolnych, akcjach, obchodach dni związanych z pomocą, tolerancją, życzliwością, braterstwem.</p>		
<p>Rzetelna diagnoza potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży</p>	<p>Zbieranie informacji poprzez rozmowy z rodzicami/opiekunami, nauczycielami i innymi pracownikami szkoły oraz samymi wychowankami;</p> <p>Obserwacje w różnych kontekstach, w trakcie różnych zajęć – zachowanie, umiejętności, problemy i inne aspekty rozwoju;</p> <p>Użycie narzędzi diagnostycznych: testów psychologicznych, ankiet, kwestionariuszy oceny zachowania;</p> <p>Dzielenie się spostrzeżeniami i wspólne diagnozowanie problemów w ramach spotkań zespołów wychowawczych;</p> <p>Monitorowanie postępów na bieżąco poprzez obserwacje i różnorodne diagnozy;</p> <p>Szkolenia i warsztaty o tematyce uwzględniającej potrzeby rozwojowe dzieci i młodzieży, m.in.: „Przemoc dotycząca uczniów” organizowane przez Resql.</p>	<p>Wychowawcy, nauczyciele, pedagodzy, psycholog, pielęgniarka</p>	<p>Cały rok szkolny</p>
<p>Wspomaganie wychowawczej roli rodziny przez realizację zajęć</p>	<p>Realizacja zajęć wychowania do życia w rodzinie z uwzględnieniem tematyki wynikającej z:</p>	<p>Nauczyciele wychowania do życia w rodzinie we współpracy z wychowawcami,</p>	<p>Cały rok szkolny</p>

<p>wychowania do życia w rodzinie</p>	<ul style="list-style-type: none"> - podstawy programowej dla każdego z poziomów, - zaistniałych w poszczególnych klasach konkretnych problemów, - zgłoszonych przez rodziców problemów i potrzeb wsparcia, - zauważonych przez nauczycieli problemów o dużej częstotliwości występowania w szkole. 	<p>nauczycielami przedmiotów</p>	
<p>Rozwijanie współpracy wewnątrz- i międzyszkolnej, a także z podmiotami działającymi w innych sektorach, w tym w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dzieci i wsparcia rodziny</p>	<p>Budowanie pozytywnych więzi w grupie rówieśniczej i społecznej poprzez gry, zabawy, rozmowy kierowane, dyscyplinujące, wdrażanie systemu nagradzania za zachowania społecznie pożądane.</p> <p>Wspólna organizacja imprez klasowych, szkolnych we współpracy z rodzicami.</p> <p>Uczestnictwo i realizacja projektów szkolnych, międzyszkolnych i ogólnopolskich.</p> <p>Uwrażliwienie uczniów na potrzeby innych – akcje społeczne i charytatywne o zasięgu szkolnym, lokalnym i miejskim.</p> <p>Procedury, programy profilaktyczne, oferta zajęć pozalekcyjnych, szkolenia, współpraca z instytucjami zewnętrznymi, w tym z policją.</p>	<p>Wychowawcy, nauczyciele, pedagodzy, psycholog, osoby zaproszone</p>	<p>Cały rok szkolny</p>

ZADANIE III

Wspieranie rozwoju intelektualnego uczniów, motywowanie ich do nauki, przygotowanie uczniów do życia w rodzinie, społeczności lokalnej oraz w państwie. Kształtowanie więzi z krajem ojczystym, poszanowanie dla dziedzictwa narodowego.

Zadanie	Sposoby realizacji	Wykonawcy	Terminy
Wspieranie rozwoju intelektualnego uczniów, motywowanie ich do nauki	<p>Udział uczniów w kółkach zainteresowań, zajęciach wyrównawczych, pogadanki, warsztaty.</p> <p>Koncentrowanie się na mocnych stronach uczniów - wzmacnianie potencjału dzieci i młodzieży, poprzez wsparcie pozytywnego i harmonijnego rozwoju, kształtowanie osobowości, udzielanie wsparcia.</p>	<p>nauczyciele specjaliści</p> <p>wychowawcy klas</p> <p>opiekunowie samorządu szkolnego</p> <p>nauczyciel wychowania do życia w rodzinie</p> <p>nauczyciel wiedzy o społeczeństwie</p>	cały rok szkolny
Przygotowanie uczniów do życia w rodzinie, społeczności lokalnej oraz w państwie.	<p>Poznanie funkcji rodziny oraz znaczenia ról społecznych (pogadanki podczas lekcji wdz , wiedzy o społeczeństwie oraz lekcji wychowawczych)</p> <p>Zdobywanie i pogłębianie wiedzy o własnej miejscowości , regionie i kraju (pogadanki, wycieczki)</p> <p>Rozumienie znaczenie aktywności obywatelskiej poprzez udział w wyborach do SU czy głosowaniu na budżet obywatelski.</p>		

<p>Kształtowanie więzi z krajem ojczystym, poszanowanie dla dziedzictwa narodowego.</p>	<p>Udział uczniów w uroczystościach szkolnych i środowiskowych , konkursy, wystawy, gazetki, wycieczki szkolne.</p> <p>Udział w projektach.</p> <p>Świętowanie rocznic i wydarzeń patriotycznych</p> <p>Dbanie o odpowiedni strój oraz postawę podczas uroczystości szkolnych.</p>		
---	--	--	--

<p>ZADANIE IV</p> <p>Kształtowaniu u wychowanków i uczniów stałych sprawności w czynieniu dobra, rozwijanie poczucia empatii, uczciwości , życzliwości</p>			
Zadanie	Sposoby realizacji	Wykonawcy	Terminy
<p>1. Budowanie zaufania do osób dorosłych w szkole</p>	<p>Rozmowy i dyskusje na zajęciach z wychowawcą oraz innymi nauczycielami i specjalistami dotyczące szczerości i prawdomówności w relacjach</p>	<p>Wychowawca, nauczyciele i specjaliści</p>	<p>Cały rok szkolny</p>
<p>2. Budowanie świadomości, że uczciwość i fair play służy dobru jednostki i grupy</p>	<p>Rozmowy i dyskusje na zajęciach z wychowawcą oraz innymi nauczycielami i specjalistami, lekcje wychowania fizycznego i zawody sportowe</p>	<p>Wychowawca, nauczyciele(zwłaszcza wf) i specjaliści</p>	<p>Cały rok szkolny</p>

3. Kształcenie postaw pokojowego rozwiązywania konfliktów, życzliwości i dzielenia się oraz uprzejmości	Rozmowy i dyskusje na zajęciach z wychowawcą oraz innymi nauczycielami i specjalistami	Wychowawca, nauczyciele i specjaliści	Cały rok szkolny
4. Rozbudzanie u uczniów wyższych potrzeb i kształtowanie świadomych odbiorców kultury	Wycieczki i wyjścia do teatru, muzeów i innych obiektów kultury, uczestnictwo w wydarzeniach kulturalnych	Wychowawcy i nauczyciele przedmiotów artystycznych	Cały rok szkolny Wg. harmonogramu imprez szkolnych
5. Rozbudzanie zainteresowań związanych ze sztuką	Przygotowanie i udział w konkursach artystycznych, organizowanie imprez szkolnych	Nauczyciele przedmiotów artystycznych, opiekunowie samorządu szkolnego	Cały rok szkolny
6. Dbłość o estetykę otoczenia	Tworzenie dekoracji sal i korytarzy	Opiekunowie sal lekcyjnych	Cały rok szkolny

ZADANIE V

Świadome planowanie kariery. Wybór zawodu/ Wspieranie uczniów w procesie rozpoznawania zainteresowań i predyspozycji zawodowych.

Zadania	Sposoby realizacji	Wykonawcy	Terminy
Rozwijanie samodzielności, innowacyjności i kreatywności uczniów. Odkrywanie i rozwijanie zainteresowań u uczniów. Rozbudzanie ciekawości poznawczej uczniów. Stwarzanie okazji do aktywnego i kreatywnego angażowania się w	zapoznanie uczniów z ofertą zajęć pozalekcyjnych i zachęcenie do udziału w nich, diagnozowanie predyspozycji uczniów (zainteresowania, mocne słabe strony), organizowanie spotkań z	wychowawcy wychowawcy świetlicy szkolny doradca zawodowy specjaliści	cały rok szkolny

<p>przedsięwzięcia na terenie szkoły i miasta.</p> <p>Przygotowanie uczniów do świadomego planowania ścieżki edukacyjno-zawodowej.</p>	<p>przedstawicielami różnych zawodów,</p> <p>udostępnienie uczniom bazy informacyjnej szkół ponadpodstawowych,</p> <p>udział w organizowanych dniach otwartych, targach edukacyjnych, warsztatach zawodoznawczych, itp.</p>		
--	---	--	--

ZADANIE VI			
Wspieranie rozwoju uczniów z doświadczeniem migracyjnym, ze szczególnym uwzględnieniem szkolnych i pozaszkolnych potrzeb uczniów i ich rodzin przybywających z zagranicy, dążenie do zintegrowania społeczności szkolnej.			
Zadanie 1	Sposoby realizacji	Wykonawcy	Terminy
<p>Kształtowanie u uczniów umiejętności rozpoznawania i zrozumienia własnych emocji oraz innych uczniów.</p> <p>Kształtowanie zachowań akceptowalnych społecznie. umiejętności właściwego reagowania na krytykę, opinię i sugestie innych osób,</p> <p>Rozwijanie umiejętności właściwego wyrażania swoich opinii, myśli i odczuć</p> <p>Uwrażliwianie uczniów na kwestie odpowiedzialności za czyny, słowa i gesty,</p> <p>Wdrażanie uczniów do niesienia bezinteresownej pomocy i podejmowania</p>	<p>Zajęcia integracyjne.</p> <p>Zajęcia na temat emocji (emocje-rozpoznać, zrozumieć, oswoić).</p> <p>Zajęcia kształtujące umiejętność okazywania szacunku innym osobom, empatii, budowania pozytywnej samooceny oraz wyrażania opinii i krytyki.</p> <p>Zajęcia integracyjne z pedagogiem i psychologiem.</p> <p>Zajęcia integracyjne w świetlicy szkolnej.</p> <p>Zajęcia na temat bezpiecznego korzystania z Internetu, ze szczególnym uwzględnieniem kwestii portali</p>	<p>Wychowawca klasy,</p> <p>Nauczyciele przedmiotów</p> <p>Specjaliści</p> <p>Nauczyciel biblioteki,</p> <p>Wychowawcy świetlicy</p>	<p>Cały rok</p>

<p>inicjatyw wspierających środowisko szkolne.</p> <p>Kształtowanie wrażliwości uczuciowej oraz umiejętności oddzielania sądów i ocen od emocji.</p> <p>Kształtowanie umiejętności samokontroli w różnych sytuacjach oraz umiejętności budowania poczucia własnej wartości.</p> <p>WOBEC UCZNIÓW Z ZAGRANICY:</p> <p>Kształtowanie zachowań akceptowalnych społecznie.</p> <p>Dostosowanie treści kształcenia i wymagań edukacyjnych do możliwości i potrzeb ucznia z zagranicy.</p> <ul style="list-style-type: none"> - doskonalenie umiejętności obiektywnego oceniania siebie i innych, - kształtowanie umiejętności samokontroli w różnych sytuacjach i samoakceptacji 	<p>społecznościowych i sztucznej inteligencji.</p> <p>Wykorzystywanie właściwych metod i form pracy na lekcji oraz pomocy dydaktycznych ułatwiających uczniowi opanowanie materiału.</p> <p>Dodatkowe zajęcia lekcyjne z języka polskiego prowadzone indywidualnie lub w grupach w wymiarze pozwalającym na opanowanie języka polskiego w stopniu umożliwiającym porozumiewanie się.</p>		
--	--	--	--

ZADANIE VII

Wsparcie edukacji informatycznej i medialnej w szczególności kształtowanie krytycznego podejścia do treści publikowanych w Internecie i mediach społecznościach. Zapobieganie cyberprzemocy, wykluczeniu, hejtowi, mowie nienawiści. Kształtowanie umiejętności krytycznej analizy informacji dostępnych w Internecie. Poprawne metodyczne wykorzystanie materiałów i narzędzi w sieci opartych na sztucznej inteligencji.

Przeciwdziałanie uzależnieniom od substancji psychoaktywnych.

Zadanie 1	Sposoby realizacji	Wykonawcy	Terminy
-----------	--------------------	-----------	---------

<p>Przygotowanie uczniów do praktycznego wykorzystania wiedzy. Przeciwdziałanie niekorzystnemu wpływowi mediów.</p> <p>kształtowanie umiejętności odpowiedzialnego korzystania z telewizji, Internetu, komputera, telefonu komórkowego,</p> <ul style="list-style-type: none"> - reagowanie na przejawy przemocy internetowej, - rozwijanie kompetencji informatycznych, -Dostarczanie rodzicom i uczniom rzetelnej wiedzy o zagrożeniach związanych z niewłaściwym korzystaniem z multimedialnych narzędzi cyfrowych, mediów społecznościowych i Internetu oraz ze stosowania środków uzależniających (palenie tytoniu, spożywanie alkoholu, używanie narkotyków, dopalaczy). - uświadomienie uczniom negatywnego wpływu używek na zdrowie fizyczne i psychiczne oraz społeczne funkcjonowanie człowieka, - uczenie sztuki odmawiania i niepoddawania się presji grupy , -podejmowanie działań w celu właściwego budowania relacji rówieśniczych bez multimedialnych, - wskazywanie sposobów radzenia sobie z własnymi 	<p>zajęcia komputerowe,</p> <ul style="list-style-type: none"> -korzystanie z różnorodnych źródeł informacji, - wykonywanie projektów. <p>spotkania z psychologiem, pracownikami Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej, Policją,</p> <ul style="list-style-type: none"> - dostarczenie wiedzy dot. substancji psychoaktywnych, -prelekcje, -zebrania z rodzicami -warsztaty i szkolenia 	<p>Nauczyciele informatyki, specjaliści</p>	<p>Cały rok szkolny</p>
--	--	---	-------------------------

<p>problemami - także poprzez szukanie pomocy u osób zaufanych i specjalistów,</p> <p>- dostarczenie uczniom wiedzy na temat odpowiedzialności prawnej, konsekwencji używania i posiadania narkotyków oraz konsekwencji prawnych związanych z naruszeniem przepisów ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii wraz z nowelizacją z dnia 21 sierpnia 2018r.(spotkania z Policją),</p> <p>- informowanie uczniów i ich rodziców o obowiązujących procedurach postępowania nauczycieli i wychowawców oraz o metodach współpracy szkoły z Policją w sytuacjach zagrożenia uzależnieniami</p> <p>-przeciwdziałanie i informowanie w przypadku pojawienia się niebezpiecznych gier w internecie.</p> <p>-podejmowania działań w zakresie dostarczania wiedzy związanej ze sztuczną inteligencją.</p>			
---	--	--	--

Tematyka zajęć związanych z realizacją Programu Wychowawczo-Profilaktycznego jest być bezpośrednio związana z realizowanym programem nauczania, kalendarzem wydarzeń szkolnych oraz bieżącymi wydarzeniami i potrzebami poszczególnych klas. Sposoby realizacji zostały wskazane w celu uporządkowania działań i mogą ulegać modyfikacjom.

Oczekiwane efekty

Realizacja zadań wynikających z Programu Wychowawczo- Profilaktycznego w środowisku szkolnym przyczyni się do podniesienia jakości pracy szkoły w zakresie oddziaływań wychowawczych i edukacyjnych. Chcemy, aby w wyniku systematycznego i spójnego oddziaływania wychowawczo profilaktycznego uczniowie:

- Mieli poczucie własnej wartości
- Znali symbole narodowe i regionalne, wiedzieli jak się wobec nich zachować,
- Potrafili korygować własne postępowanie i postawy zgodnie z normami moralnymi i społecznymi,
- Samodzielnie dokonywali oceny i samooceny,
- Umieli obdarzyć innych zaufaniem,
- Umieli rozpoznawać postawy negatywne społecznie
- Chętnie włączali się w życie szkoły
- Brali aktywny udział w uroczystościach szkolnych,
- Znali zagrożenia dla swojego zdrowia i potrafili ustrzec się przed uzależnieniami,
- Przestrzegali zasad bezpieczeństwa własnego i innych,
- Dbali o czystość i schludny wygląd,
- Dbali o najbliższe środowisko i chcieli pracować na jego rzecz,
- Zdawali sobie sprawę z użyteczności kształcenia,
- Potrafili nawiązać dobre relacje z rówieśnikami
- Potrafili integrować się ze swoimi rówieśnikami z zagranicy

Ewaluacja

Program Wychowawczo-Profilaktyczny Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 18 im. Jana Brzechwy w Rybniku jest otwarty i będzie podlegać systematycznej ewaluacji, a ewentualne zmiany zostaną uwzględnione w następnym roku szkolnym.

W ewaluacji będą wykorzystane opinie uczniów, rodziców, nauczycieli. Stosujemy następujące sposoby ewaluacji:

- wyniki z wewnętrznej analizy czynników i przyczyn niszczących wyników nauczania (frekwencja, współpraca i zaangażowanie rodziców w proces dydaktyczny, rodziny niewydolne wychowawczo, eurosieroctwo),
- diagnoza relacji rówieśniczych w klasie,
- informacje zawarte w opiniach i orzeczeniach poradni psychologiczno-pedagogicznej
- badania ankietowe;
- obserwacje i analizy osiągnięć szkolnych oraz zmian w zachowaniu, postawach i działaniu uczniów;
- analiza dokumentacji szkolnej i zmian w niej zawartych.